

KSCB092

FAŠIZMUS  
A JEHO ŠPECIFIKÁ V EURÓPE A  
ÁZII



Jakub Drábik

Jaro 2022

# FAŠIZMUS A ČSR

- Dejiny fašizmu v Československu sú vlastne dejinami troch úplne odlišných projektov: českého, slovenského a sudetonemeckého
- Český a slovenský fašizmus často ignorovaný historikmi: marginálne hnutia, mýtus o ČSR ako ostrove demokracie bez fašizmu
- V súpise faš. hnutí ministerstva vnútra z roku 1945 až 39 subjektov – nie všetky ale skutočný fašizmus

# PO 1WW

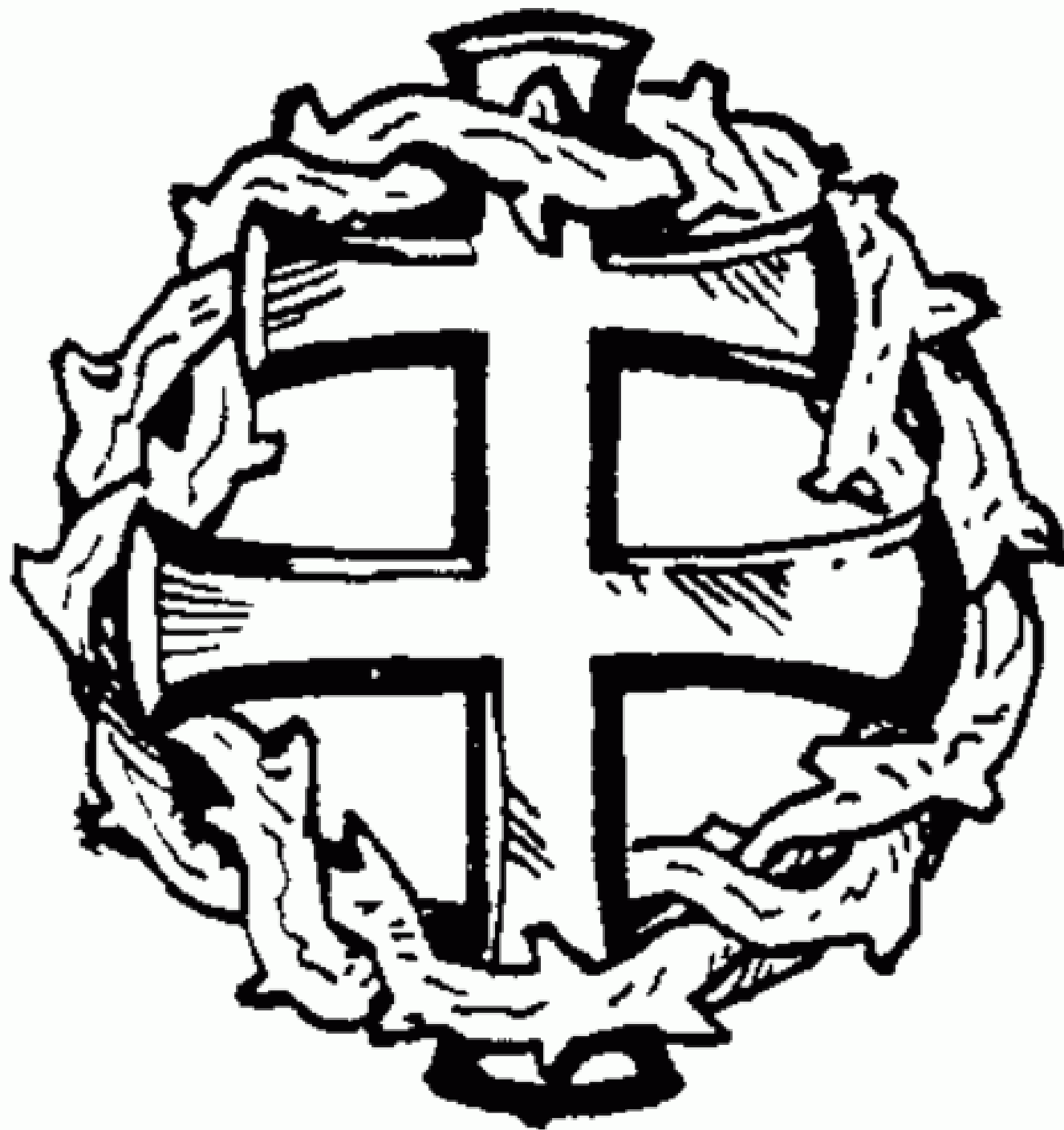
- ČSR po vojne mnoho problémov, neistota a nervozita
- nezamestnanosť vysoká, boj o hranice, mnoho politických, sociálnych i hospodárskych problémov
- Min. financií Alois Rašín + Edvard Beneš - silná mena bude znamenať silný štát a stabilitu
- V skutočnosti problémy, medzi 1921 a 1923 klesol export o 53%, nezamestnanosť zo 72 tisíc na 207 tisíc

# PO 1WW

- Sociálne a politické nepokoje – atentát na Karla Kramáře 1919 (anarchista Alois Šťastný)
- Vzostup radikálnej ľavice aj pravice
- Po „pochode na Rím“ sympatie k fašizmu – básnik Viktor Dyk, rektor UK filozof František Mareš, poslankyňa za Národnú demokraciu Božena Viková-Kunětická, František Havlíček, akademický maliar Alois Zabloudil (bol v Ríme)
- Sympatie so silným štátom, nacionalizmom, odmietanie slabej demokracie a komunizmu

# SLOVENSKO

- Podobne na Slovensku – Slovenská národná strana, 1922 založenie Junobrany (Jednota slovenských junákov) po vzore Mussoliniho squadristov
- Podporoval napr. Martin Rázus, nakoniec nikdy nevyvinula žiadne významné aktivity a 1926 zanikla
- Omnoho podstatnejšia – Rodobrana. Vznik 1923, už plnohodnotný fašizmus (Junobrana nie)
- Pridružená organizácia Slovenskej ľudovej strany (neskoršej Hlinkovej Sl.ľud.strany, HSĽS)



# RODOBRANA

- Rodobranecký katechizmus (1928):
- „sruženie mravne zachovalých, oddaných a smelých slovenských národných pracovníkov a bojovníkov, ktorí sa venujú nežistnej a obetavej obrane Národa“
- „Najprv musíme vykonať očistu v samom národe a to silnou rukou a pevnou vôľou. V očiste treba postupovať odhodlane a bezohľadne. Nie len ústami, ale hlavne skutkami. Musíme národ očistiť od korupcie, osobničkárstva, pažravosti. Spása národa je v mravnom obrodení!“

# RODOBRANA

- Palingenetický ultranacionalizmus – národ v úpadku, potreba očistiť, koncept organického národa
- „jednotlivec nie je v stave ani seba obrániť dostatočne, tým menej svätú vec Národa. Preto treba sa zorganizovať v pevný jednotný šík, ktorý odrazí svojím spoludržaním akýkoľvek útok.“
- Oni vyvolená elita bojovníkov-vodcov
- Koncept čistej krvi a rasy



# RODOBRANA

- Trénovali na boj, zdravenie dvihnutou pravickou, čierne košele
- Hlavný ideológ a duchovný vodca **Vojtech Tuka (1880 - 1946)**
- Oficiálne v čele **Vojtech Hudec (? - 1959)**
- Rozpustená už **1923**, obnovená **1925**, definitívne rozpustená **1929**





# ČSR

- Okrem Rodobrany na Slovensku ešte absolútne bezvýznamná organizácia Slovenských národných fascistov
- 1923 ďalší atentát – na Aloisa Rašína, tentokrát úspešný
- Zodpovedný anarchokomunista Josef Šoupal – reakcia na pravicovej scéne, volanie po silnom centralizovanom štáte a vláde pevnej ruky – inšpirácie vo fašizme

# ČSR

- 1921 - 1923 vznik niekoľkých pravicových (parafašistických/protofašistických) organizácií: Národní hnutí, Českoslovenští fašisté, moravská skupina okolo časopisu Hanácka republika (hovorili si „fašisté“) a asi najvýznamnejšie z nich, Červenobílí
- Po atentáte na Rašína čím ďalej tým viac snaha o zjednotenie a vytvorenie silnej platformy
- Zjednocovanie nie jednoduché, najmä pre personálne otázky – každý chcel byť „Führer“

# NOF

- Voľby 1925 – KSČ celorepublikovo druhí (v českých krajinách prví) s 13,2 % hlasov a 41 kreslami v parlamente – takmer vyhrali voľby (Agrárnici len o 35 000 hlasov viac) – na pravicovej scéne to vyvolalo strach – posilnenie hlasu volajúceho po zjednotení
- 1926 – vznik Národní obce fašistickej (NOF) zjednocujúcej viacero menších fašistických, pravicových, protofašistických strán
- Pomerne silný nástup - rýchle sa etablovala, vytvorila organizačnú štruktúru a realizovala niekoľko, viac či menej úspešných stretnutí v Prahe i na Morave.

# NOF

- Vytvorila sa i organizačná štruktúra, budovaná po vzore talianskej PNF (Partito Nazionale Fascista, Národná fašistická strana) na vodcovskom princípe – najvyšším predstaviteľom mal byť vodca, ktorého volil v prípade jeho odstúpenia alebo smrti Generálny snem NOF
- množstvo pridružených organizácií: Fašistické študentské združenie, Fašistický svaz študentstva, Dělnický syndikát československého fašizmu, Zemědělská sekce československého fašizmu, Živnostensko-obchodnicko-průmyslový syndikát, Fašistický akademický klub či ozbrojená Rodobrana atd'



OSMIADINA  
ROF  
KARLOVSKÉ  
VÍROHRADY







# NOF

- podľa policajnej správy mala NOF na prelome rokov 1926 a 1927 až 200 000 členov, z toho 40 000 v Prahe (pravdepodobne prehnané čísla)
- Zdalo sa však, že NOF predstavuje silu, s ktorou treba počítať. Obavy vrcholili tesne pred 7. všesokolským sletom medzi 5. a 6. júlom 1926 – roznieslo sa, že sa tam uskutoční fašistický prevrat – hoax
- Na čele NOF stále továrnik Alois Klášterský – nevýrazná osobnosť, chýbal im charizmatiký líder

# RADOLA GAJDA

- Radola Gajda (1892 - 1948)
- \*Kotor, Čierna hora, vyrastal na Morave, bojoval v 1WW, hrdina légii
- Generál v Kolčakovej armáde, výnimočne talentovaný vojak, výborný stratég - i keď často prehnane agresívny, neposlušný, „Sibírsky tiger“





# RADOLA GAJDA



- Po porážke Kolčaka návrat do ČSR, francúzska Vysoká vojenská škola, 1921 – 1924 veliteľ posádky v Košiciach
- Nezhody s Masarykom – Gajda príliš ctižiadostivý, príliš ambiciózný, bažiaci po moci
- 1926 obvinenia zo špionáže pre ZSSR – neoprávnené, no Gajda superarbitráž



# V NOF : SNAHA O KULT OSOBNOSTI

Neinovější portrét gen. Gajdy.



Generál ruských legií R. Gajda

Generál ruských legií Radola Gajda.



# V NOF : SNAHA O KULT OSOBNOSTI





# NOF

- Gajdovo meno sa s fašistami spájalo už predtým, ako vojak však nestraničky. Po superarbitráži Gajda otvorená podpora fašizmu – NOF si ho v januári (leden) 1927 zvolila za vodcu
- Pôvodne mala totiž NOF byť „nepolitické“ a „nadstraničke“ hnutie, ktoré nemalo mať s demokraciou a parlamentarizmom nič spoločné – príchodom Gajdu transformácia z hnutia na stranu
- Nesúhlas časti členov a prvé rozpory – charakteristické potom pre celé obdobie fungovania NOF

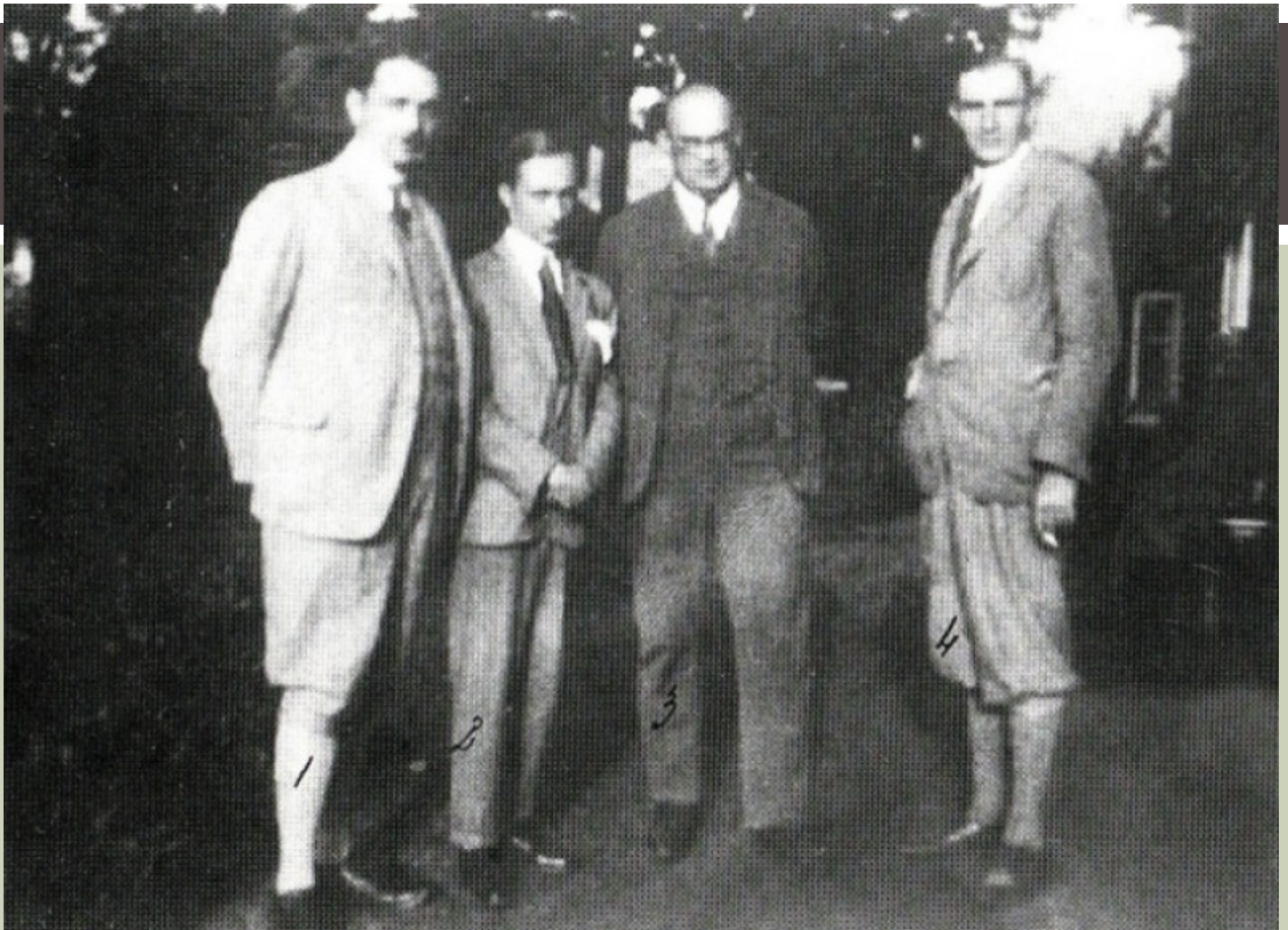
# IDEOLÓGIA NOF

- NOF v literatúre často ako ideologicky a programovo prázdne hnutie, bez hlbších myšlienok a vzdelanejších osobností – nie celkom pravda
- nedisponovala ideológom typu Alfreda Rosenberga (NSDAP), Giovanni Gentileho (PNF) či Alexandra Ravena-Thomsona (BUF), hnutím však v priebehu jeho existencie prešlo niekoľko intelektuálne vyzretých osobností, ktoré dokázali výrazne ovplyvniť ideologické smerovanie hnutia.
- stredoškolský profesor Ladislav Švejcar, akademický maliar Alois Zabloudil, zoológ, muzikológ a novinár Dr. Vladimír Balthasar, umelecký historik a kritik Jan Maria Augusta, architekt a heraldik Břetislav Štorm...

# IDEOLÓGIA NOF



- Najvýznamnejším Jan Scheinost (1896 – 1964)
- Katolícký novinár a politik
- Študoval na UK filozofiu a históriu – nedokončil, potom stredoškolský učiteľ, vydával časopis Rozmach
- Počas Protektorátu pronemecké postoje, po vojne odsúdený na 10 rokov



■ Jan Scheinost, Zdeněk Zástěra, ? , Cyril Zbořil

# IDEOLOGIA NOF

- ultra-nacionalizmus a šovinizmus, proti Nemcom, Židom, bolševikom a na Slovensku proti Maďarom spolu s víziou národa v kríze, ktorý potrebuje politickú a mravnú očistu
- nenávisť demokracie, Masaryka\*, Beneša a „Hradu“
- vízia pan-slovanskej aliancie a vo svojom politickom programe tiež korporátny (stavovský) štát modelovaný podľa talianskeho vzoru
- Heslo: „Blaho vlasti budiž (naším) najvyšším zákonom.“



# IDEOLOGIA NOF

- Otakar Lebloch (Fašistický stát, 1927): „zrevolucionovaný nacionalismus, který nastupuje novou slavnější éru světového dění po liberalismu a socialismu.“
- bojzlivosť, zradcovstvo a korupcia demokracie už dosiahli svoj vrchol, morálny rozklad a úpadok ochromuje národ a že riešenie, ktoré navrhujú politici, sú len lži. „Moderní doba, doba vynálezů a technického a úžasného pokroku“ podľa neho „vyvolává hotové zázraky také v politice a vleklé choroby politické vynalezla moderní lék.“ Tento lék - fašizmus

# IDEOLOGIA NOF

DIKTATURA LEVICE

Bože zachovej nás, hnijeme

***Doba hanby***

Přemíra erotismu

Erotické sklony idvličtějších dob shlížely se rády v okřídleném, kulaťoučkém bůžeti, jež jim

Úpadek české hudebnosti

„Národní Politika“ přináší 18. t. m. článek o

Travičí studní.



# IDEOLÓGIA NOF

- Lebloch: „Choroba demokracie príliš zastaralá a zanedbaná, než aby se dala vyléčit lékem víry v obrat a polepšení dnešních držitelů politických stran a vládní moci. Na chorou demokracii máme jediný lék: diktaturu národa.“
- Vyhlásenie bratislavskej jednoty NOF: „jediným východiskom z našej terajšej nemohúcnosti, ťažkosti a politických bied je československý fašismus“
- Podobných výrokov desiatky

# IDEOLÓGIA NOF

- Radola Gajda a Jan Karlík, *Válka a my* (1927): vojna ako „očistná kríza“ národa
- vojny podľa nich „pozitívom“ a „i ztráty na životech a statcích vyrovnávají se po každé válce způsobem neobyčejně rychlým, mnohem rychleji než dělo by se jinak v dobách normálních.“

# NÁVRAT K ZLATÉMU VEKU

Max B. Stýblo:

## Tisíciletá památka sv. Václava

...vedenému dědectví otci, jichž muž-  
...rostomná víra v konečné vítězství  
...nad Nocí, práva nad zločinnou  
...moci cizáckou a v slavné  
...bitého a po staletí vyššá-  
...národa došla v osmnáctém  
...stoleti svého uskutečnění,  
...přeta a památka svatováclavská.  
...Václav, český kníže nejčistších  
...lidských a vládařských, za-  
...opuštěných schodech staro-  
...ského kostela ctižádostivým  
...Boleslavem, stal se záštitou  
...nem ujařmeného národa, stal  
...pýchou v dobách evropské moci  
...stal se světlem duševně lačných  
...a idolem víry národní. Jeho  
...národ žil a trpěl, po dlouhé věky  
...třetouletý lid svého jasného vlád-  
...nejčistší krví křesťanskou v do-  
...anských zkropil zemi, aby v ní  
...ké, zářící slunce Víry, Naděje  
... — A v této úctě k svatě památ-  
...ově, jeho životu zbožnému  
...učednické, jež věky přetrvala,  
...ký rys národní. Tisíciletí pře-  
...lidný, často strašlivě rozbou-  
...duševních i fyzických mě-  
...s, hlodající neúprosně na se-  
...stech a zakrývající patinou  
...a konečného umlčení i jména  
...jší a výtečná, nedostačoval,  
...pel životnosti z lící svatého  
...ž myslil s národem poctivě  
...upřímně křesťanský žil...  
...Století nabývala forem zá-  
...se děl před očima žijících:  
...snoval aktuálnost, tím více  
...a jasu přibývalo v gloriolo-  
...stal se útočištěm trpících  
...b, patronem všech věrných

Ať již viděl lid sv. Václava v Blaniku  
ve svých národních zkazkách a pově-  
stech, ať středověká mythologie posa-  
dila Ho po pravici Kristově, ať třeptil  
se jeho meč na legionářském praporeci  
a v písni „Nedej zahynouti nám...“  
plamenil krev a pěstě zatinal — vždy  
cítíl náš lid Jeho velikost, Jeho Maje-  
stát, tisícířnými legendami nejskvělejších  
forem obestřený, Jeho mravní cenu a  
národní prestiž.

Deptán po staletí cizáky, topě se  
v krvi a bolestech ponížení, volaje bez  
ustání „Rozpomeň se na své plémě, ne-  
dej zahynouti nám ni budoucím“, pro-  
dral se svou mlavní silou národ  
nás k slunci Svobody, jež mu před  
jedenácti lety neslo nejkrasší jeho  
ideály a uskutečnění upřímných  
vlasteneckých snů. — Ne však na  
dlouho. — Všecka ta svěřepá, něm-  
ná cháska kolem, Maďaři, Němci a Židé,

vssáli se jako cizopasná hav-  
sotva proctilého národa, v  
a nestateční, slepí, hlusí a pr-  
lehli. — Oloupen o své mu-  
kazil se národ od základů —  
hmotařství a problematiká,  
zaprodaných lokajů, židácká  
a germánská drzost vtiskly  
galejní cejch hanby a ně  
v čelo „osvobozeného“ člo-  
hanbou jsou nejen Karlovy  
či Mariánské lázně, ale i žet-  
a menšíny, němečtí minist-  
a komunistické studentstvo  
nás zceizený, ohlupovaný a  
člověk probudil k životu a  
misnímu zápasu za stará  
země český — fašismus. Pr-  
nesmlouvané řady vlastene-  
chraně akcí na prospěch  
a seskupil je znovu pod sva-  
nou korouhev svatováclav-  
blahoslaveného knížete o

Fašismus stal se zapřísa-  
lem tmy a mámení, vypov-  
peživé kamarile a byl zas-  
nými ranami. Zaláře, konfi-  
degradace lidí nejčestně-  
utrpení — to vše byly i  
vládců současné Tmy, usi-  
čení vlasteneckého citu a  
plných let je tomu, co p-  
kých sívůr a jazzbandov  
otevřelo svou zbankrotčelo  
řítamu — a ejhle! Patron  
klesajících pod tíhou ran-  
sících o své čestné by-  
vlastním a tolik  
vykoupeném, nedal  
nouti. Fašismus, očistěn-  
kých much a prodejných

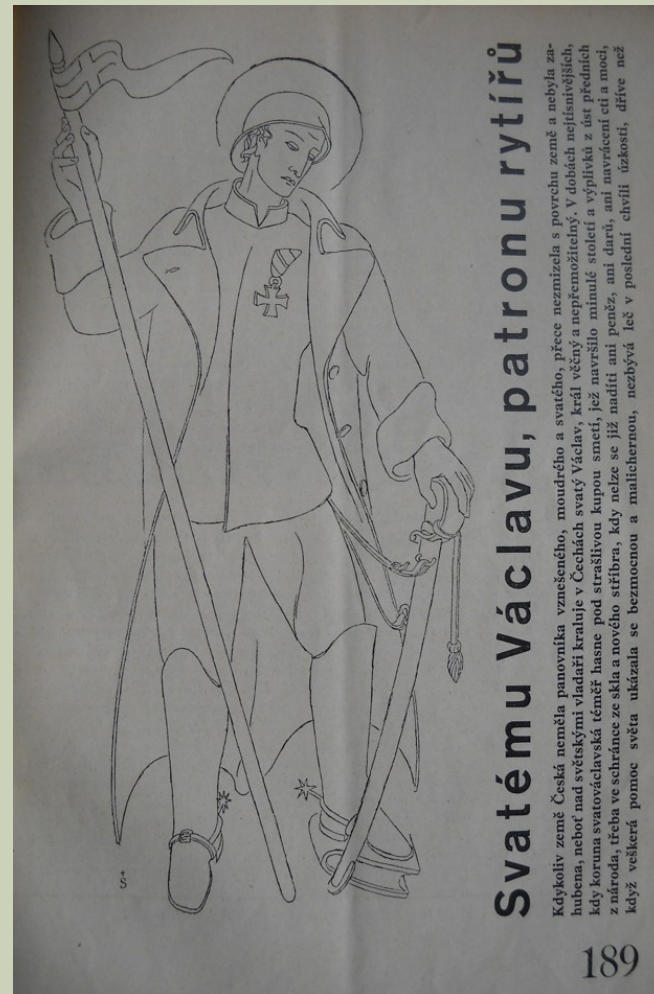


Max B. Stýblo

*Svatý Václave, vévodo české země!*

*Svatý Václave, české země vévodo,*

*Václave svatý, slovanský Ty kníže,*



**Svatému Václavu, patronu rytířů**

Kdykoliv země Česká neměla panovníka vznešeného, moudrého a svatého, přece nezmezila s povrchu země a nebyla za-  
hubena, neboť nad světskými vládci kraluje v Čechách svatý Václav, král věčný a nepremožitelný. V dobách nešťastnějších,  
kdy koruna svatováclavská téměř hasne pod strašlivou kupou smeti, jež navršilo minulé století a výplůtky z úst předních  
z národa, třeba ve schránce ze skla a nového stříbra, kdy nelze se již nadíti ani peněz, ani darů, ani navrácení cit a moci,  
když vesměra pomoc světa ukázala se bezmocnou a malichernou, nezbyvá leč v poslední chvíli úzkosti, dříve než

# IDEOLÓGIA NOF

- Rasizmus a antisemitizmus silný
- Základné ideí vládneho programu (1926): kategorizovanie obyvateľov štátu: „I. Čechové a Slováci, II. Rusíni, Poláci a ostatní Slované, II. neslované: a/Rumuni, Němci, b/ ostatní, III. Semité: Židé, IV. mongolové: Maďaři.“
- Občania II. až IV. kategórie sa nesmeli stať úradníkmi, vojakmi armády a dokonca „Nesmí se ženiti s příslušnicemi kategorie I a to z důvodu zachování ryzosti rasy.“

# IDEOLOGIA NOF

- Scheinost, „Stavovský stát“: „hospodářské zkušenosti s demokracií jsou trapné. Najděte rozumného člověka, který by pochopil, že pokrývač má totéž právo mluvit do zákona o stabilizaci měny jako peněžník a národohospodář, nebo že učitel rovným hlasem pomáhá dělati zákon o živnosti pokrývačské jako pokrývač. Každý nechť se stará o věci, jimž může nejlépe rozumět podle svých životních zkušeností, podle svého povolání a osudu“

GENERÁL  
R. L. R. GAJDA

# STAVOVSKÁ DEMOKRACIE NÁRODNÍHO STÁTU

ANALYSA ZLA  
Rozkladná sobectví  
STAVOVSKÁ  
VÝSTAVBA STÁTU  
Usměrněná sobectví  
POTŘENÍ KRIZE  
Praktický postup

PO KONFISKACI II.  
OPRAVENÉ VYDÁNÍ

GEN. R. L. R. GAJDA

# Stavovská demokracie Národního státu

ANALYSA ZLA  
Rozkladná sobectví  
STAVOVSKÁ VÝSTAVBA  
STÁTU  
Usměrněná sobectví  
POTŘENÍ KRIZE  
Praktický postup

# PROGRAM NOF

- Štyri stavy: robotnícky, duševných pracovníkov, poľnohospodársky a jednotný stav pre obchodníkov, priemyselníkov a živnostníkov
- Obmedzenie počtu poslancov (na maximálne 150), senátorov (na maximálne 60) aj ministrov (malo ich byť len 8).
- Ministri mali za svoje činy ručiť vlastným majetkom a platy poslancov mali byť nahradené príjmom skutočne zodpovedajúcim ich výkonu (nech už to znamenalo čokoľvek).

# PROGRAM NOF

- Rodinní príslušníci politikov pritom nesmeli zastávať štátne funkcie, ani sa uchádzať o štátne zákazky.
- Vo vláde mohli byť len Česi alebo Slováci, cudzinci nesmeli kupovať pôdu a podniky v rukách cudzincov mali byť vykúpené. Menšinová politika sa mala vykonávať na recipročnej báze.
- Občania Československa mali mať nárok na bezplatné školstvo (výučba mala prebiehať v "národnom duchu"), deti z chudobných pomerov mali byť podporované v štúdiu štátom. Fašisti takisto chceli rovnosť pohlaví, zákaz detskej práce a zrušenie spotrebnej dane



# IDEOLOGIA NOF

- Pan-slovanské bratstvo: Československo-poľsko-juhoslovansko-bulharská aliancia, alebo, v niektorých prípadoch, presadzovali československo-poľskú alianciu (Severoslávia, Severná Slávia a pod.), prípadne vytvorenie Spojených štátov slovanských od Baltického po Stredozemné more,
- jediná garancia zastavenia nemeckého „Drang nach Osten.“
- snívali o vytvorení „slovanskej dohody“ a Dunaji ako „slovanskej rieke“ vďaka ktorej sa Slovanom podarí ovládnuť strednú Európu.

# IDEOLOGIA NOF

- Gajda: „Cílem zahraniční politiky jest cesta, která vede k velikému cíli všeslovanské myšlenky, v moderním pojetí ke Spojeným státům slovanským. Všeslovanská myšlenka vede slovanské státy a národy nezadržitelně k nejdůležitější životní otázce, k moři. Bez přístupu k volnému moři nebude silného Ruska a Československa, nebude naprosté bezpečnosti Polska, Jugoslávie a Bulharska a nebude ani pevného pouta spojených států slovanských, tím ani míru, ani pokojného vývoje lidstva. Moře, toť plíce Slovanstva.“

# IDEOLÓGIA NOF

- Proti ZSSR – chceli poraziť komunizmus a „zachrániť“ Rusov
- Medzinárodná spolupráca - *Oboz Wielkiej Polski*, alebo juhoslovanská organizácia ORJUNA + kontakty na ruskú a ukrajinskú emigráciu, najmä v Nemecku
- Člen CAUR - Comitati d'Azione per l'Universalita di Roma, Akčné výbory pre univerzálnosť Ríma
- Mussoliniho štát síce vzorom, ale zároveň ho odmietali pre jeho protijuhoslovanskú zahraničnú politiku + NOF silne protinemecké hnutie

# ČLENSTVO NOF

- Počty členov nejasné
- Väčšina členov NOF pochádzala z českých krajov, aj keď svoje jednoty vytvárala po celej republike.
- NOF sa pokúšala vytvoriť členskú základňu aj na Slovensku (a čiastočne tiež Podkarpatskej Rusi), nedokázala sa ale nijako výraznejšie presadiť – Agrárna strana silná + (H)SĽS
- Silná v Prahe, na Morave (zvlášť Brno), Pardubice, České Budějovice, čiastočne Južné Čechy



# SÁZAVSKÁ AFÉRA

- Veľmi skoro po založení problému – Sázavská aféra
- 22. na 23. augusta (srpen) 1927
- Prepadnutie poradcu ministra národnej obrany JUDr. Jaroslava Vorela v jeho letnom byte na Sázave
- Výsledok zákaz Omladiny NOF, Gajda dvojmesačné väzenie a strata dôchodku
- Omladina NOF -> Junáci NOF



# ÚPADOK

- Po Sázavskej afére pozvoľný úpadok
- Veľké personálne rozpory a problémy, odchod členov, hádky, finančné problémy
- 1928 kríza tak hlboká, že rozhovory s Jiřím Stříbrným
- Výsledok: do volieb 1929 spolu ako koalícia, Liga proti viazaným kandidátnym listinám
- Výsledok: 70 875 hlasov (0,96%), čo znamenalo tri poslanecké (medzi nimi Radola Gajda a Jiří Stříbný) a 51 617 hlasov vo voľbách do senátu, čo znamenalo jeden senátorský mandát.



# VLAJKA

- Do 30. rokov, keď sa po kríze reálne vytvorili podmienky vhodné pre fašizmus – NOF v katastrofálnom stave
- Nové hnutie – Vlajka, okolo časopisu Vlajka
- Študenti a pedagógovia UK – FF a PF



# VLAJKA

- Napr. prof. František Mareš (1857 - 1942)
- Vitalistická filozofia, národ ako organický celok: „Národ jest organický celek, ano jest i více, mravní osoba. Jestliže tento celek se rozpadává v části, které se mezi sebou potírají vede to nevyhnutně k záhubě celku.“
- Nevraživost s NOF – vzájomná kritika



PROF. Dr. FRANT. MAREŠ,  
rektor české university Karlo-Ferdinandovy v Praze.

# VLAJKA

- Palingenetický ultranacionalizmus - Očista a mravná obroda národa nevyhnutná, ak mal národ prežiť.
- „Hlavní příčina tohoto rozvratu je nepořádek z ukvapeného pokroku, kdežto život znamená pořádek, koordinaci. Tento nepořádek je tím nebezpečnější národnímu životu, že není hmnotný, nýbrž mravní. Neboť hospodářská krise je následek krise mravní.“
- Československo pokračovateľom tradícií Veľkej Moravy

# VLAJKA

- Voskovec a Werich nepriatel'ia
- Vlajkisti vášniví obhajovatelia pravosti rukopisov Královévodského a Zelenohorského
- Prudký antisemitizmus
- „Myšlienka spoločnej fronty mládeže vznikla z vedomí nutnosti brániť sa proti invasi 1) internacionalizmu, 2) materializmu, a 3) amorálnému modernizmu.“ – za všetkým pritom podľa nich Židia

# VLAJKA

- Václav Mareš, „Víra ve Slovensko“ (1931): „ubitý, zľhostejněný český národ potrebuje injekci, popud zvenčí. Potrebuje príklad. Kdo nám jej dá a kdo nám jej môže dáť? Jen vy, bratři Slováci! Vy, poslední naše naděje, neboť pak – už není opravdu nic (...) Silný národ Jánošíkův nechť probudí ufilosofovaný národ Honzů ze zápeci.“ 😊
- Skutočne blízko k slovenským autonomistom, na zjazdoch Vlajky sa zúčastňoval ako vážený hosť i Andrej Hlinka a rečnili tiež Jozef Tiso a predseda Slovenskej národnej strany Martin Rázus

# VLAJKA



- 20. február 1933 sa Vlajka znova transformovala na regulárnu politickú stranu
- Do čela Stanislav Nikolau
- Spolu s tým radikalizácia
- Antisemitizmus, propoľská orientácia

# 30. ROKY

- Medzitým NOF 1931 nový volebný program: „Republika je jako vykradená chajda – zachráni ji Radola Gajda“
- Stále ale slabá, nestabilizovaná strana
- V roku 1932 sa uskutočnilo sčítanie členov NOF na základe dotazníkov, ktoré vedenie posielalo do jednotlivých Jednôt. Vychádza z toho, že NOF mala v roku 1932 358 Jednôt a 37 238 členov
- Dohromady ale pravdepodobne okolo 39 000 – presne nevieme

# ŽIDENICKÝ PUČ

- Drobné násilie a výtržníctvo – bitky s komunistami v krčmách a na uliciach, alebo napr. „útok“ praskajúcimi guľičkami a neidentifikovanou smradľavou tekutinou na miestnosť, kde sa premietal nemecký film v decembri 1930 a pod.
- Najznámejšie násilné vystúpenie NOF, keď v noci z 21. na 22. januára 1933 – útok na kasárne v Brne – Židenicích
- Ladislav Kobsinek
- Tragikomická udalosť



# ŽIDENICKÝ PUČ

- Súd v Brne – Kobsinek 6 mesiacov + Gajda nemal s akciou nič spoločné a oslobodený
- Rozsudok ale kritizoval Hrad a Masaryk + ľavicová scéna = nový súd, tresty zdvojnásobené, Gajda 6 mesiacov väzenie
- Po afére na Morave opustila hnutie tretina členov a dokonca sa uvažovalo o zmene názvu i voľbe nového predsedu
- Voľby 1935: NOF získala 167 433 hlasov (2,04 percenta) a 6 mandátov v parlamente (z toho na Slovensku 32 878 hlasov, 2,01 percenta)

# VOLBY 1935



# NÁRODNÍ OBEC FAŠISTICKÁ

ES

*FAŠISMUS ZAVEDE POŘÁDEK,  
DÁ VÁM VŠEM PRÁCI, SPO-  
KOJENOST*



VŮDCE  
GENERÁL R.L.

**R. GAJDA**

kandidátka číslo

**13**

# NOF

- V ďalšom období NOF finančné a personálne problémy, existovala niekde na rozhraní medzi pasivitou a klinickou smrťou
- Oživenie pri ohrození republiky Adolfom Hitlerom
- Od roku 1936 žiadali rapídne zbrojenie
- patrili k najhlasnejším odporcom vládnej politiky ústupkov a silne nabádali na obranu republiky

# NOF

- Vina za vojnové ohrozenie – Nemci a Židia
- Gajda 1938: „Mluvím k Vám jako legionář a voják národní revoluce. Národ měl dva nepřátele: Habsburky, kteří náš národ germanizovali, a mezinárodní Židy, kteří nás hospodářsky vysávali. S prvním nepřítelem se vypořádali vojáci. Národ ve dnech převratu vložil svobodu do rukou politických stran v domnění, že tyto se postarají o zdoání druhého nepřítele. Byla pro to skvělá příležitost (...) Dnes jsme bohužel svědky toho, že Němci tvoří jednotnou sílu, která na nás cení zuby a Židé ovládají většinu hospodářské síly“

# NOF

- Až do Mníchova trvali na tom, že republiku treba brániť
- Gajda ako poslanec vyhlásil, že „v této zemi bude střílet každý kámen na útočníka!“
- od Beneša požiadali splnomocnenie pre Gajdu na rokovanie s Henleinom a Mussolinim. NOF ako člen CAUR predpokladala, že dokáže využiť domnelé rozpory medzi Mussolinim a Hitlerom v prospech Československa - ilúzie

# VLAJKA

- Medzičasom ďalšia radikalizácia Vlajky – najmä od r. 1934, keď sa do čela dostal Jan Vrzalík
- Agresivita a antisemitizmus do takej miery, že úrady zakázali časopis Vlajka
- roku 1935 približne 4000 členov, zmena z propoľskej orientácie na pronemeckú
- Na rozdiel od NOF obdiv NSDAP, nekritizovali Hitlera
- 1936 vznik Hnutia za nové Československo – Vlajka.

# VLAJKA

- Program boj proti komunizmu, Židom, slobodomurárom, demokratom a presadzovanie stavovského štátu.
- „Odmítáme všetky, ktož nejsou arijského pôvodu. Proti marxizmu, proti stranictví, za národ! Za silné a šťastné Československo!“
- Obdiv Hitlera (počas španielskej obč. vojny Franca)
- Výrazný nový člen Jozef Rozsévač (1901 – 1946), známy pod pseudonymom Jozef Rys





# VLAJKA

- Rys-Rozsévač, Židozednářství – metla světa (1938) – jedna z najagresívnejších antisemitských publikácií vôbec
- Podľa neho potreba očistiť ČSR od „demoliberalizmu“ (nové slovo, spájajúce dve zlá – demokraciu a liberalismus), od Židov, marxistov a slobodomurárov
- Vytvoriť Nové Československo
- Zlikvidovať Židov, „židomilov“ a „bielych židov“ (slobodomurári a ľavica)

# ŽIDOZEDNÁŘSTVÍ

- metla světa

JAN RYS



CENA Kč 40.—

# PO MNÍCHOVE

- Po Mníchove dve politické strany, ktoré vznikli zlúčením všetkých doterajších parlamentných strán – Strana národnej jednoty, ktorej súčasťou sa stala i NOF a o čosi neskôr vzniknávajúca Národní strana práce
- Vlajka v novembri 1938 zakázaná
- V novembri 1938 vznikla posledná polovojenská organizácia NOF, Gajdovi gardy – čoskoro zakázaná, no jej členovia zákaz ignorovali a ďalej výtržnosti v uliciach



# PO MNÍCHOVE

- Gajda v skutočnosti plány na štátny prevrat, v marci (březen) 1939 vytvoril Český národní výbor – nemal ale dosť síl na nič
- 14/15. marec 1939 koniec ČSR
- Gajda 30. júna 1939 NOF definitívne rozpustil, časť členov založila „Obnovenú NOF,“ ale takmer žiadna činnosť
- Gajda nikdy nekolaboroval s nemeckou mocou, naopak – v priebehu vojny finančne podporoval českých letcov utekajúcich do zahraničného odboja a intervenoval na najvyšších miestach v prospech niektorých uväznených.

# VLAJKA

- Vlajka naopak – počas Druhej republiky v ilegalite, útoky na Židov a teroristické akcie
- všetky bez obetí okrem jednej, keď sa 6. marca 1939 v Plzni dvaja Vlajkári v snahe zničiť židovský cintorín odpálili sami
- Počas vojny znovu povolená Vlajka – stala sa najväčšou kolaborantskou organizáciou

VLAJKA











# VLAJKA

- Nacisti nikdy nerátali s tým, že by dali Vlajke moc – napriek ideovej spriaznenosti
- Využívali ich predovšetkým ako donášačov a ako prostriedok nátlaku na protektorátnu vládu, v prípade, že nespolupracovala tak, ako si predstavovali
- Ján Rys-Rozsévač vytvoril Český národnosocialistický tábor – Vlajka (a množstvo podorganizácií)
- Súčasťou Svatoplukove gardy podľa vzoru SA – mali mať 50 tisíc mužov a pomáhať nemeckej armáde. Realita 400



ČNST-VLAJKA (Stammorganis.)



TSCHECH. ARBEITSFRONT (ČPF)



SVATOPLUK-GARDEN



FRAUENVERBAND DES ČNST-VLAJKA



JUGEND DES ČNST-VLAJKA

- Návrh odznakov ČNST-Vlajky, ktoré 10. marca (březen) 1941 zaslal Jan Rys-Rozsévač do kancelárie nemeckého štátneho tajomníka pre Čechy a Moravu, K. H. Franka,

# VLAJKA

- Ján Rys-Rozsévač neustále žiadosti o moc, neskôr útoky na protektorátnu vládu, najmä proti Emanuelovi Moravcovi – problém aj pre nacistov, ktorí ho podporovali a nechceli pripustiť kritiku – potrebovali pokojné zázemie, aby protektorát produkoval pre vojenské úsilie a nemuseli riešiť rozbroje
- Nacistické okupačné orgány – najprv zákaz Vlajky na 6 mesiacov v r. 1942, potom stratili trpezlivosť, v roku 1943 definitívny zákaz Vlajky a Rys-Rozsévač skončil v koncentračnom tábor Dachau

# VOJNOVÝ SLOVENSKÝ ŠTÁT

- Z hľadiska klasifikácie zaujímavým Slovenský štát
- Hlinkova slovenská ľudová strana (HSĽS) do roku 1938 nie je fašistickou – nenapĺňa kritéria, aj keď jasná inklinácia k fašizmu a sympatie napr. s Mussolinim – i sám Andrej Hlinka
- Nesnažila sa o likvidáciu ČSR alebo zničenie demokracie, ale o autonómiu v rámci republiky. Radikálne ale krídlo okolo Vojtecha Tuku a bývalej Rodobrany (Alexander Mach a pod.) - fašizmus

# VOJNOVÝ SLOVENSKÝ ŠTÁT



# VOJNOVÝ SLOVENSKÝ ŠTÁT

- Po konci ČSR HSĽS moc na území Slovenska – kolaboratnská organizácia
- Jozef Tiso vojnový zločinec priamo zodpovedný za smrť desiatok tisíc občanov štátu
- Mnohé koncepcie „slovenského národného socializmu,“ avšak nikdy nie plne fašistickým štátom – Tuka, Mach a ďalší snaha o nacifikáciu režimu – Tiso & Nemci ich nepustili k moci
- Opora štátu – cirkev, armáda, medzi politikmi kňazi, podoba s Frankovým Španielskom, Vichystickým Franczkom viac než s nac. Nemeckom



# VOJNOVÝ SLOVENSKÝ ŠTÁT

- dve politické línie: Tisova, ktorá nadväzovala na tradičnú kresťanskú ľudácku politiku a jej ideologickej koncepcii vychádzajúcej zo slovenského nacionalizmu v jeho náboženskej podobe (kľúčovým ideológom bol Štefan Polakovič (1912 – 1999)) a radikálne pronacistická v z vulgarizovanej podobe kopírujúcej nacistický vzor (kľúčovým ideológom bol Stanislav Mečiar (1910 – 1971) a hlavným predstaviteľom Vojtech Tuka)
- SŠ – diktatúra s fašistickými prvkami (režim spočiatku autoritatívny, potom inklinácia k nacistickej verzii fašizmu, nakoniec hybridný režim bez jasnej politickej identity)